

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Haridus- ja Teadusministeeriumist
pinal@hm.ee

Teie 11.09.2025 nr 8-2/25/3806

Meie 25.09.2025 nr 2.3-4/25/2939-2

Arvamuse avaldamine eelnõule („Teaduseetika komitee ja teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni moodustamise ja hinnangute andmise kord“)

Täname, et saatsite Andmekaitse Inspeksioonile (AKI) arvamuse avaldamiseks määruse „Teaduseetika komitee ja teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni moodustamise ja hinnangute andmise kord“ eelnõu (määruse eelnõu). Meil on esitatud eelnõu osas järgmised tähelepanekud.

1. Andmekaitsealaste aspektide hindamine

Määruse eelnõuga on üritatud eetikakomiteesse integreerida andmekaitset (nt määruse eelnõu § 3 lõige 1 viitab sellele, et liikmeks võib nimetada andmekaitseteadmistega isik). Samas aga see, mida komitee hindama peab andmekaitse mõttes, määrusest välja ei tule. Isegi eetikakomitee taotluse kirjelduses ei ole mingitki viidet sellele, et andmekaitset puudutav osa peaks samuti olema kirjeldatud.

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (TAIKS) jõustumisega kaasneb muudatus ka isikuandmete kaitse seaduse (IKS) §-s 6, mille lõike 4 alusel on teaduseetika komitee ülesandeks hinnata teadus- ja arendustegevuse kooskõla IKS §-s 6 sätestatud nõuetega. Selle ülesande kohta on määruse eelnõus viide ainult § 5 lõike punktis 3 tasude kehtestamise kohta. Seletuskirjas on nenditud, et IKS-is sätestatud ülesande täitmine on eraldiseisev tööprotsess võrreldes teadus- ja arendustegevuse eetilise hindamisega. Selle protsessi kirjeldust määruuses aga sätestatud ei ole.

AKI on seisukohal, et andmekaitsealaste aspektide hindamine peab määruse eelnõus olema täpsemini reguleeritud, sh määruuses peab olema sätestatud IKS § 6 lõikes 4 nimetatud ülesande menetluse regulatsioon.

2. Uuritava kaasamise kirjeldus

Määruse eelnõu § 4 lõike 2 punktis 7 sisaldub nõue, et taotluses peab olema uuritava kaasamise kirjeldus. AKI arvates oleks mõistlik lisada ka nõue esitada näiteks nõusoleku vorm. Praktikas võiks tähendada see seda, et kui nõusoleku vorm ei vasta isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) nõutele, võiks eetikakomitee sellele kohe tähelepanu sellele juhtida. Lähenemine, et IKÜM nõutele mittevastav nõusolekuvorm on ka eetilise probleem, sest nõusolekut ei ole küsitud õigusaktidega kooskõlas, ei pruugi tagada siiski andmesubjektidele piisavat kaitset, kuna ei ole välistatud, et eetikakomitee jätab see osa hindamata, leides, et see on AKI pädevuses olev küsimus.

Probleemi illustreerimiseks võib näidiseks tuua ka selline olukord, et kui nõusolekuvormist (ja

sellega kaasaskäivatest andmekaitsetingimustest) avastatakse, et seal kirjeldatud andmekoosseis ei ole vastavuses eetikakomiteesse taotlusesse esitatud loeteluga, siis selliseid juhtumeid ei tohiks eetikakomitee läbi lasta. Määruse eelnõus aga selleks meetmeid ette nähtud ei ole.

3. Isikuandmete avalikustamine

Määruse eelnõu § 4 lõikes 13 sätestatakse teaduseetika komitee otsuste avalikustamise kord. Punktis 3 on sätestatud, et avalikustamisele kuuluvad teadus- ja arendustegevust läbiviivate isikute ja asutuste andmed. Seletuskirjas ei ole seletatud, milliste andmetega on tegu ehk jääb arusaamatuks, millised teadus- ja arendustegevust läbiviivate isikute andmed peab avalikustama, sh kui kaua neid avalikustatakse. TAIKS § 14 lõikega 3 küll sätestatakse infosüsteemis töödeldavate isikuandmete loetelu, kuid jääb arusaamatuks, millised loetletud isikuandmetest peab avalikustama määruse eelnõu § 4 lõike 13 alusel. Määrama peaks ka isikuandmete avalikustamise tähtaja. Palume selles osas eelnõu täiendada.

4. Rakendussätted

Määruse eelnõu rakendussätete §-de 10 ja 11 kohaselt jõustub määrus TAIKS jõustumisega samal ajal 01.10.2025, kuid määruse regulatsiooni (va §-d 5 ja 9) hakatakse rakendada alates 01.01.2026. See tähendab, et TAIKS-i ja IKS-i muudatuste jõustumise ja määruse rakendamise vahelisel üleminekuperioodil, 01.10.2025 – 31.12.2025, seaduses ettenähtud uuringueetika komiteed veel moodustatud ei ole. Sellega seonduvalt on AKI esitanud Haridus- ja Teadusministeeriumile ka [selgitustaotluse](#).

AKI palub täiendada eelnõu selliselt, et oleks arusaadav, kuidas toimub IKS § 6 lõigetes 4 ja 5¹ sätestatud ülesannete täitmine üleminekuperioodil 01.10.2025 kuni 31.12.2025.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille Lehis
peadirektor

Irina Meldjuk
Irina.Meldjuk@aki.ee
627 4108